

XIV. BUDAPESTI EMERGENCIA WORKSHOP

2023. december 15., péntek 13:00-18:00

1111 Budapest Egry József utca 1., E épület 6. emelet 612.

1. szekció, elnök: Paksi Dániel

13:00 **Megnyitó,** Paksi Dániel

13:10 **Szalai Miklós,** ELTE BTK Filozófia Intézet.

Sean Creaven emergentista marxizmusa

14:00 **Sebestyén Marcell,** BME GTK Filozófia és Tudománytörténet Tsz.

Ókori Egyiptom a donaldi evolúciós modell tükrében

kávészünet

2. szekció, elnök: Sebestyén Marcell

15:10 **Marosán Bence,** BGE KKK Nemzetközi Kapcsolatok Tsz.

A Minimális Elme alapvető szerkezete. Egy fenomenológiai megközelítés alapelemei

16:00 **Paksi Dániel,** BME GTK Filozófia és Tudománytörténet Tsz.

Az elme és a számítógép kapcsolata: a Mesterséges „Intelligencia” mint az elme emergens kiterjedése

16:50 **Marosán György,** BGE KKK Vállalkozás és Emberi Erőforrások Intézeti Tsz.

Miért szükségszerű és hogyan alakulhat ki a globális kormányzás?

Absztraktok:

Szalai Miklós: Sean Creaven emergentista marxizmusa

Sean Creaven a warwicki egyetemen végzett, jelenleg Bristolban az UWE-n tanító filozófus és szociológus. Creaven a tudományfilozófiában Roy Bhaskar kritikai realizmusának a követője, a szociológiában pedig Margaret Archer tanítványa. Creaven szerint a valóság (a természet és a társadalom) egymástól elkülönült szintekből áll, amelyek mindegyike más és más természeti törvények és kauzális mechanizmusok alapján szerveződik (ez teszi lehetővé, hogy meghatározott empirikus jelenségeket izoláltan vizsgáljunk, az őket magyarázó kauzális mechanizmusokat elkülönítsük egymástól, és működésüket kísérletileg igazolni-ellenőrizni tudjuk.) Mindegyik szerveződési szint (kémiai, biológiai, pszichológiai, szociológiai) emergens az alapvetőbb és korábban megjelent szintekhez képest, mert feltételezi ugyan azok törvényeinek működését, de saját törvényei nem redukálhatóak arra. Az előadás a természetfilozófia kérdéseivel nem foglalkozik, hanem kizárólag a társadalmi valóság emergentista marxista megközelítésére fókuszál: a társadalmi képződmények (mindenekelőtt a termelési módok – de a termelési módokra épülő nem-ökonómiai jellegű társadalmi képződmények – a jog, a politika, a kultúra és az ideológia rendszerei) mindegyike emergens, mert feltételezi a nála alapvetőbb szintek működését és törvényeit, de nem redukálható azokra. A társadalmi valóság önmagukat reprodukáló emergens gazdasági (alap) és nem-gazdasági rendszerekből (felépítmény) áll – de a történelem nem redukálható a rendszerek működésére, mert az emberek – egyéni és kollektív ágensekként – többé-kevésbé módosíthatják a rendszereket. Ennek a megvilágítására, a történelem értelmezésére Creaven a Margaret Archer által kidolgozott „morfogenetikus modellt” használja.

Sebestyén Marcell: Ókori Egyiptom a donaldi evolúciós modell tükrében

Merlin Donald Az emberi gondolkodás eredete című művében egy a biológiai és kulturális evolúciót egyaránt magába foglaló elméletet mutat be, amely folyamat az emergencia fogalmához kapcsolódik. Előadásomban szeretném bemutatni a donaldi modellben szereplő fejlődési fázisokat, kiemelt hangsúlyt helyezve a mitikus és teoretikus kultúra szakaszaira, illetve szeretném az elmélet alkalmazását is ismertetni az ókori Egyiptom példáján mint esettanulmányon keresztül.

Marosán Bence: A Minimális Elme alapvető szerkezete. Egy fenomenológiai megközelítés alapelemei

Előadásom során a minimális elme – vagyis egy tudatos élményekkel rendelkező legegyszerűbb feltehető szubjektum belső mentális szférája – rekonstrukciójának fenomenológiai kísérletét szeretném nyújtani. A megközelítés némileg hasonlatos ahhoz, amit Gánti Tibor nyújtott a biológiában a „kemoton” elméletével. Gánti Tibor arról próbált meg modellt készíteni, hogy egy elemi sejt, amelyet már élőnek nevezhetünk, milyen alapvető funkciókkal kell, hogy rendelkezzen. Ennek mintájára – Husserliánus alapokon – én azt próbálom rekonstruálni, hogy egy tudatos szubjektum milyen alapvető funkciókkal kell, hogy rendelkezzen ahhoz, hogy úgy mond „funkcionális” legyen. Edmund Husserlnél megtalálható egy konkrét, tudatos szubjektum modellje – különösen a kései írásokban, az 1930-as években. Ennek alapján egy konkrét szubjektum, az alapvető érzékelési módokon – testérzékelés, affekciók, külső, szenzoros érzékelés – túl kell, hogy rendelkezzen bizonyos alapvető kognitív készségekkel is, valamifajta emlékezet, anticipáció, minimális kalkulatív képességek. Mindezek Husserlnél lényeges testi

struktúrákra is utalnak. Ennek alapján próbálok majd feltételezéseket megfogalmazni azzal kapcsolatban, hogy a szigorú értelemben vett tudat és tapasztalat hol jelenik meg először az élővilágban.

Paksi Dániel: Az elme és a számítógép kapcsolata: a Mesterséges „Intelligencia” mint az elme emergens kiterjedése

Az utóbbi egy-két évben a Mesterséges Intelligencia igazi tudományos és kulturális fenoménné vált. A jelenséghez kapcsolódó remények vagy éppen aggodalmak pedig minden képzeletet felülmúlnak. Ráadásul az emergencia fogalma is előbukkan, hiszen az ilyen átfogó, elektronikus rendszerek bizonyos jellegzetességeinek a leírására remekül alkalmazható (gondoljunk csak a szoftver vs. hardver alapvető megkülönböztetésre).

Az előadásomban Samuel Alexander eredeti emergencia fogalmára építve fölvezetek egy koherens képet arról, hogy pontosan milyen értelemben is tekinthetjük emergensnek a különböző típusú eszközöket, és hogy egy ilyen megközelítésben hogyan is értelmezhetjük az ún. mesterséges intelligencia és az emberi elme kapcsolatát. Az eredmény az lesz, hogy a mesterséges intelligencia fogalma egy megalapozatlan, sajátos materialista antropomorfizmus, a számítógépek nem intelligensek, hanem éppen olyan, csak éppen összetettebb kiterjesztései az emberi testnek és elmének, mint egy vakbot vagy egy jeleket tartalmazó papírlap.

Marosán György: Miért szükségszerű és hogyan alakulhat ki a globális kormányzás?

A társadalmi evolúció során, a korábban létrejött, és „alapanyagként” felhasználható elemekből fokozatosan a kultúra egymásra épülő és egyre komplexebb rendszerei jöttek létre. A fejlődés „ugrásai” – az ember kialakulása, a tudat megjelenése, a társadalom egyre összetettebbé válása – sokáig csodaszerűnek tűnt. Ez érthetővé teszi az egyik oldalon a teremtés-mítoszokat, de ezt tükrözi más oldalról a „2001: ŰrOdüsszeiában” felbukkanó, az ősembert „tanító” fémhasábok is. Az előadás – a legújabb kutatásokra támaszkodva – bizonyítja, hogy az emergencia modelljének szemszögéből ez a fejlődési folyamat – ha nem is könnyen – értelmezhető. A körülmények nyomására a fokozatosan emberré váló lény, a már meglévő kulturális eszközöket – gondolatokat, tárgyakat, és a társakból alkotott csoportokat – felhasználva, azokból az *elosztott adaptációk* egyre komplexebb struktúráit hozza létre. Ennek keretében bemutatjuk az ember „önépítésének” menetét, a folyamat fordulópontjait és az ezeket előidéző hatásokat. A történelmi fejlődésén meneten végig tekintve előtűnik, hogy napjainkban egy újabb evolúciós ugrás zajlik.